

Jak to vlastně všechno začalo? – ARO

Člověk 21. století často umírá sám. Leží ve špičkové nemocnici, kde pracují špičkoví odborníci. Umírá obklopen přístroji, které monitorují jeho životní funkce. Každou chvíli někdo neosobně vstoupí na pokoj, doplní léky, zapíše údaje. Vizita bývá rychlá, téměř beze slov. Co se ale odehrává za dramata na pokojích umírajících lidí? Jaké mají touhy a přání? O čem s námi chtějí hovořit?

Všude kolem mě jsou samé hadičky, zdi mají bílé kachlíčky a plenta mě dělí od druhého pacienta. Pravidelný rytmus dýchacího přístroje mi dodává potřebný počet vdechů i výdechů a ukolébává mě do postupné apatie. Přesto se budím ze snů či reality, sám vlastně nevím, zda bdím či spím. Jak dlouho jsem neviděl své blízké? Nepamatuji si. Ano, přišli jednou, dvakrát... a jen rozpačitě postávali u lůžka, „nechtěli mě rušit“. Ale já ještě žiji, jsem člověk a mám své potřeby a přání. Jen se mi zdá, že je nikdo neslyší

ani nevidí. Prý jsem neperspektivní, slyšel jsem ještě zašeptat zdravotní sestru. Raději zavírám oči a toužím rychle usnout. „Na šestce je exitus,“ říká sestra. Mechanicky a rutinně odstraňuje vstupy ze zesnulého, už jen tělo popsat a zabalit. „Ať už je konec služby,“ slyším ji říkat vyprahlým hlasem. „Zrovna u něho jsem nechtěla být. Poslední dny mě stále chytal za ruku, jako by snad něco chtěl...“

Po službě v nemocnici, kde pracuji tolik let, jsem stále více unavená. Burcuje mě svědomí, chci spát, ale spánek nepřichází. Další smrt, moje vlastní bezmoc a medicínská prohra. Nakonec trhaně usínám, ale zdají se mi sny o nemocném, který si přál jít domů. Říkal mi to se stínem smutku. Ve chvílích volna jsem u něho občas sedávala a snažila se rozpoznat, co si přeje. Lékaři mi tvrdili, že domů v žádném případě nemůže, prý je jeho stav vážný. Ale vždyť to není pravda, bouřím se ve svém nitru. Mohl být doma, jeho manželka a děti o tom uvažovaly... Kolik takových podobných smutných konců

jsem prožila se svými nemocnými, si už ani nepamatuji. Kolik ale skutečné bolesti a nepochopení zažívají ti, kteří jsou konfrontováni s nezájmem zdravotníků a bývají jen číslem diagnózy? Chtěla bych z nemocnice odejít. Zatím jsem o své touze nikomu neříkala, protože vím, že by mě stejně nikdo nepochopil. Jdu k počítači a začínám vyhledávat informace o hospicové péči. Pomalu se nořím do příběhů lidí a poznávám jiný svět. Je pravdivý? Zmítá mnou důvěra i nedůvěra. Pojedu na stáž, rozhoduji se téměř okamžitě. Vzvedl se ve mně příliv nové a netušené vlny energie a rodící se naděje. Nejen pro mé další nemocné, ale také pro mne.

Hospic

První pacientka, kterou jsem v hospici poznala, byla velmi mladá usměvavá žena. Cítila mé rozpaky při vstupu do jejího pokoje a požádala mne, abych si přisedla na kraj lůžka. Nořila jsem se do blankytně modrých očí a poslouchala její

příběh. „Rakovinu mi zjistili lékaři ve 34 letech, dva roky jsem se léčila, ale nádor stejně rostl dál. Teď už umírám. Ale nebojím se,“ říkala mi jistým hlasem, „jsem připravená. Mám kolem sebe tolik dobrých lidí.“ V hloubi nitra, kde je má vlastní podstata a identita, jsem byla zasažena jako ohnivým šípem. Vnímala jsem zvláštní pocit síly, která prostupovala celý pokoj a rodila se i v mém srdci čistotou těch vyřčených slov. Byla jsem uchvátna pravdou a smířením, které jako aura obklopovaly mladou ženu stojící na prahu konce svého života.

Povolání

V době své první návštěvy hospice jsem pracovala jako zdravotní sestra na anesteziologicko-resuscitačním oddělení, které představovalo jakýsi vrchol mé profese. Každodenně jsem byla konfrontována se složitými medicínskými i etickými otázkami. Neutěšené podmínky umírajících, jejich smutek a pláč, studená profesio-

nalita lékařů a zdravotních sester, snaha o uzákonění eutanazie byly spouštěcím faktorem mé konverze. Měla jsem ostré rozpory nejen v kolektivu, ale i v osobních vztazích a bojovala jsem proti nastaveným normám. Postupně jsem se odcizovala svému okolí, žila v zajetí moderního světa, v trvalé nespokojenosti, která zuřila v mém nitru jako občanská válka. Během těchto let jsem rozpoznávala, že můj život se ubírá tím nesprávným směrem.

Zásadní moment, který ukončil touhu nalézt nové místo pro svůj život, nastal jednoho pátečního dopoledne. Lékař, který byl hlavním operátorem, během plánovaného operačního programu odešel na hodinu anglického jazyka. Zůstala jsem na operačním sále sama s mladou ženou, které měl být vyoperován zhoubný nádor. Hluboce jsem se otřásla studem. Nemocná plakala a vyprávěla o životě s rakovinou, o strachu ze smrti a o touze žít. Měla doma dvě malé děti, o které se sama starala. Tato hodina se ukázala jako nejzásadnější moment mého života. Definitivní

rozhodnutí opustit nemocnici po 25 letech služby v létě roku 2008 přišlo lehce a prostě. Pociťovala jsem ohromnou úlevu a radost. Velký balvan v mém srdci byl odvalen a já v tomto jediném okamžiku usedla na Petrovu bárku a vyplula do života s Ježíšem. Neuvěřitelná síla, která se dostavila, dala podnět k založení Domácího hospice Duha v Hořicích.

Žehnání základního kamene

25. 3. 2009

Padla vláda Mirka Topolánka, křičely v tento den titulky téměř ve všech novinách. Padla vláda, ozývalo se z rádia, padla vláda, říkali hlasatelé na všech televizních kanálech. Ano, padla vláda. Píše se dvacátý pátý březen roku 2009. V Hořicích toho dne, i když vláda padla, povstala při žehnání základního kamene Hospicového občanského sdružení Duha v radničním sále městského úřadu lidská solidarita spolu s vírou, nadějí a láskou. Účastníky byli královéhradecký

biskup Dominik Duka, zakladatelka hospicového hnutí v ČR MUDr. Marie Svatošová, zástupci kraje, měst a obcí, široká zdravotnická a laická veřejnost.

Při pohledu do tváří tolika osobností, ale i velmi blízkých přátel, jsem se zachvěla silnou bázní z odvahy dát se do služby umírajícím. Obstojím? Zvládnou všechny překážky? Vydržím? Byla jsem zmítána silnou radostí, ale i tisíci pochybnostmi. Duha však znamená smlouvu a potvrzení, že Bůh neopustí své věrné, tak jako já neopustím své umírající, kteří mi budou svěřeni. Začínáme...

Touha jedné zdravotní sestry

Počátky touhy změnit podmínky ve zdravotnictví sahaly do roku 1980, kdy jsem začala studovat Střední zdravotnickou školu. Jako dítě jsem si vysnila práci zdravotní sestry, která bude pracovat na dětském oddělení, ale v roce 1984, krátce po maturitě, jsem byla umístěna na interní

oddělení nemocnice, které mělo 70 lůžek. Deseťlůžkové pokoje, bílé pleny, kde sténali umírající, a vyčerpaný personál mě doslova šokovaly, ale zároveň burcovaly mou touhu změnit otřesné podmínky v tehdejší socialistickém zdravotnictví. Byla jsem mladá, nezkušená, nezralá. Snaha vybočit znamenala izolaci a úplnou samotu. Silná touha pečovat o nemocné s pochopením, láskou a empatií byla nesplnitelná. Noční služby sloužila jen jedna zdravotní sestra. Nemocnice měla nedostatek personálu, na pacienty bylo jen málo času, neexistovala žádná stimulace, která by pomohla pacientům dostat se na procházku ven nebo jim nabídla vhodný program. Vše bylo šedivé, smutné a osamělé. Má dlouhodobá fyzická i psychická vyčerpanost a nemožnost vykonávat službu jinak položily v mém srdci základ k touze po hospicové péči, která měla zrát dalších dvacet let.

Vlastní bolestná zkušenost a počátek konverze

Netušila jsem, že prožiji zblízka ve své rodině zkušenost stavu mezi životem a smrtí. V roce 2002 utrpěl náš syn, tehdy čtrnáctiletý, těžký úraz krční páteře a lékaři mu dávali minimální šanci na přežití. Jeho následné úplné ochrnutí změnilo náš rodinný život. Až mnohem později jsem si uvědomila, že takto prožívaná bolest změnila i nás samotné. Ačkoliv lékaři byli přesvědčeni, že se už nikdy neuzdraví, po roce intenzivní rehabilitace odešel sám bez pomoci do školy. Byl to zázrak a počátek mé konverze. Měla jsem silnou potřebu poděkovat za jeho uzdravení v Římě, v bazilice sv. Petra. Nevím, proč právě tam, ale pamatuji si, že v kapli Nejsvětější svátosti jsem byla několik hodin a zřetelně jsem vnímala Boží přítomnost. Také jsem touto silnou osobní zkušeností vstoupila do světa, který je očím neviditelný, ale srdcem rozpoznatelný. Moje touha po úplné změně života se začala

rýsovat společně s povoláním pro hospicovou službu. Následovala dlouhá a bolestná doba hledání.

Člověk potřebuje mít kolem sebe lidské vzory a nechce o nich číst jen v knihách, ale potřebuje je vidět žít a sloužit v tomto světě. Zнала jsem za téměř třicet let služby mnoho zdravotníků, především lékařů, kteří vynikali vysokou odborností, ale nikdy jsem nepoznala člověka tak hluboce lidského, jakým se pro mne stala MUDr. Marie Svatošová. Vnímala jsem ji jako mimořádnou ženu, zakladatelku hospicového hnutí v ČR, ale také jako spisovatelku, jejíž knihy se mi staly na dlouhou dobu průvodcem. V této době jsem silně pátrala po smyslu utrpení a bolesti v životě člověka, načítala hromady a hromady knih, které jsem si nakupovala v antikvariátech, utápěla se ve filozofických úvahách Descarta, Kierkegaarda, Leibnize či Platona. Jednoho dne jsem se rozhodla Marii Svatošovou poznat osobně. Její první přednáška mě tak oslovila, nadchla, vyburcovala a naprosto mi pomohla ujasnit mé

touhy. Bylo mi náhle zcela jasné, že hospicová péče bude i u nás, v Hořicích.

Doba zrání

Mnoho přátel a spolupracovníků mě v tomto období opouštělo. Pochybovali o smyslu vzniku domácího hospice a mé kroky ke křesťanství považovali za čiré bláznovství. Zdála jsem se jim náhle tak jiná. Mé pravidelné podvečerní procházky naší malebnou podkrkonošskou krajinou byly osamocené, ale velmi ozdravné a očištné. Uklízela jsem při nich ve svém nitru, bilancovala svůj dosavadní život, hovořila s Bohem. Byly to darované chvíle. Manžel je povoláním lékař chirurg a mé nadšení pro hospicovou péči nijak nesdílel. I rodičům přišlo mé rozhodnutí pro službu umírajícím nepochopitelné. Snad jen děti neprotestovaly. Zdánlivě to vypadalo, že žijeme normální rodinný a profesní život. Málokdo tušil něco o mém šestiletém vnitřním zápase. Zdravotnický systém nás nutil nevšímat si utrpení.

V nemocnici byl kladen vysoký důraz na odbornost a výkon a ne na slova útěchy. Protože jsem se cítila dlouhodobě rozpolcená a měla jsem potřebu své pocity sdílet, hledala jsem někoho, kdo by mi naslouchal a rozuměl. Že Bůh člověka povolává, ale také se sám o něho stará, jsem poznala záhy u kněze Jiřího Škody, který měl farnost nedaleko Hořic a stal se na nějakou dobu mým průvodcem. Jednoho nedělního odpoledne, kdy měla být ve venkovském kostelíku sloužena mše, jsem ho jela navštívit. Venku mrzlo, až praštělo, a já vyrazila sněhovou chumelenicí do malé vesnice, kde měl pan farář bydlet. Kostel byl zavřený a všude kolem liduprázdno. Když už jsem chtěla odjet, otevřely se dveře fary a v ní stanula usměvavá tvář staršího člověka. „Kohopak v tom nečasu hledáte?“ „Jednoho pana faráře, měl by tu sloužit ve dvě hodiny mši svatou,“ odpověděla jsem. „Farář jsem já a mše bude v kapli na faře, jen pojdte dál,“ řekl vlídně. „Je velká zima a my jsme tady všichni staří...“ V kapli sedělo pár stařenek. Tiše jsem k nim přisedla a v duchu

mi proběhlo hlavou: „Tu hodinu s nimi snad vydržím a potom okamžitě půjdu, nevím, co tady vlastně dělám...“ Pan farář mě po mši svaté vyzval k rozhovoru a začal trpělivě naslouchat mému vyprávění o profesi zdravotní sestry, o touze změnit tento svět, o mém hledání Boha. Cítila jsem, že dobře rozumí té „občanské válce“, která zuřila v mém nitru. Poznal, že mému životu chybí jasný smysl a orientace. Dokázal mi jednoduše vysvětlit, že kořen bolestí tkví v odloučení od Boha a že to, co právě prožívám, je konverze, která se projevila krizí ve všech oblastech mého života. Ale že definitivní povolání k hospicové službě nastane v den, který zná jen Bůh. Celé období nazval „přípravkou“ a vyzval mě k trpělivosti. Intuitivně jsem cítila, že k žádné změně v mém životě nedojde, pokud nenastane změna mého ducha. Srdečně jsme se rozloučili s tím, že můžu na faru kdykoliv přijet. Vracela jsem se domů a přemýšlela nad pravdou těch moudrých slov, která pan farář zasel do mého srdce. Obklopi mě zvláštní klid a já věděla, že se budu na

faru do přítomnosti moudrého staříčkého kněze často vracet...

Snahy o uzákonění eutanazie

Krátce po tomto setkání jsem prožila další hluboký otřes. V roce 2008 jsem v Pardubicích cíleně navštívila besedu o eutanazii s navrhovatelem tohoto zákona. V srdci jsem měla velkou bolest a strach, který mne doslova ochromil při představě, že by eutanazie byla v ČR uzákoněna. Neuměla jsem si představit, že by u nás existovalo místo, kde by bylo možné zabíjet nemocné. Díky tomu jsem se ochotně zapojila do celorepublikového kola přednášek na toto téma a prožila další velké rozčarování! Studenti i jejich vyučující s návrhem eutanazie většinou souhlasili, fyzickou bolest považovali za neřešitelnou a život umírajících či postižených lidí hodnotili jako nežádoucí. Věděla jsem, že tito mladí lidé potřebují zrovna tak jako já lidské vzory, které by jim ukázaly pravou hodnotu života právě v láskyplné

službě. Také jsem diskutovala na toto téma se svými kolegy lékaři a zdravotními sestrami. I oni téměř všichni souhlasili s eutanazií. Byli ochotni smrtící látku umírajícím podat a své pohnutky vysvětlovali jako akt milosrdenství. V těchto nelehkých diskusích jsem se sama dostávala o pořádný kus dál směrem k hospicové péči.

Pracuji a hledám dál

V tomto období hledání jsem často jezdila sama do Prahy, která je velmi blízká mému srdci, a kochala se krásnou sakrální architekturou našich kostelů. V kostelích jsem se občas zúčastnila mší svatých, liturgii jsem příliš nerozuměla, ale vždy jsem odjížděla občerstvená a s nadějí, že je třeba hledat odhodlaně dál. Potřebovala jsem v té době samotu, ale zároveň jsem toužila po společenství lidí, které by mi rozumělo, kde bych se cítila přijata a kde bych našla odpovědi na množství otázek, které mě každý den doslova pronásledovaly. Chtěla jsem změnit svůj život,

ale bála jsem se, že ztratím své blízké. Také otázka financování domácí hospicové služby mě nenechávala spát. Bylo mi jasné, že bez finanční podpory dlouho neobstojím. Právě proto jsem se rozhodla napsat první žádost o grant od EU. Vhodné spolupracovníky jsem poznala na KÚ v Hradci Králové, ale po půl roce přišla zamítavá odpověď. Snažila jsem se dokonce o založení oblastní charity, ale záhy jsem pochopila, že ani toto není cesta, po které bych se měla dát.

Marie Svatošová, která mi právě v této době vyjádřila tolik potřebnou důvěru, mě jednoho dne pozvala do litoměřického hospice a seznámila s hospicovým kaplanem Martinem Davidkem. Hluboká touha po křtu, jistota a radost z tohoto mého rozhodnutí mi daly rozpoznat, že povolání je zde. Doba „přípravky“ byla ukončena. Konverze naprosto proměnila mé životní snahy a přinesla tolik potřebnou energii do začátků vzniku domácího hospice. Přišel čas začít plnit Boží vůli. V té době jsem navštívila Třebenice, kde byl zavražděn kněz Ladislav Kubíček,

jehož texty jsem několik let četla, a požádala ho o přímluvu za domácí hospic v Hořicích. Za tři měsíce (16. 4. 2009) bylo na Ministerstvu vnitra zaregistrováno Hospicové občanské sdružení Duha.